

KIRJANPITOLAKI

kommentaari

Jarmo Leppiniemi

Timo Kisanlahti

TALENTUM ■ Helsinki 2016

4. uudistettu painos

Copyright © 2016 Talentum Media Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

Toimitus: Leena Viitala
Kansi: Sirpa Puntti
Taitto: Marja-Leena Saari

ISBN 978-952-14-2797-8
ISBN 978-952-14-2799-2 (verkkokirja)

BALTO print
Liettua 2016

Palaute kirjasta: www.talentumshop.fi

Sisällys

ESIPUHE	V
KPL 1 luku YLEISET SÄÄNNÖKSET	1
KPL 1:1 Oikeushenkilön kirjanpitovelvollisuus	3
Ensimmäinen momentti	3
Toinen momentti	4
Kolmas momentti	6
Neljäs momentti	6
KPL 1:1a Luonnollisen henkilön kirjanpitovelvollisuus	7
Ensimmäinen momentti	8
Toinen momentti	9
Kolmas momentti	10
Neljäs momentti	10
KPL 1:2 Kahdenkertainen kirjanpito	13
KPL 1:3 Hyvä kirjanpitolata	14
KPL 1:4 Tilikausi	17
Ensimmäinen momentti	17
Toinen momentti	19
Kolmas momentti	19
KPL 1:4a Pienyritys	19
KPL 1:4b Mikroyritys	21
KPL 1:4c Suuryritys	23
KPL 1:4d IAS-asetus	24

Sisällys

KPL 1:5 Määräysvalta	24
Ensimmäinen momentti	25
Toinen momentti	26
Kolmas momentti	26
Neljäs momentti	26
Viides momentti	27
KPL 1:6 Konserniyritys, emoyritys ja tytäryritys	27
Ensimmäinen momentti	28
Toinen momentti	28
KPL 1:6a Pien- ja suurkonserni	28
Ensimmäinen momentti	29
Toinen momentti	29
KPL 1:7 Omistusyhteisyritys	30
KPL 1:8 Osakkuusyritys	31
Ensimmäinen momentti	31
Toinen momentti	32
Kolmas momentti	33
KPL 1:9 Yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö	33
KPL 2 luku LIIKETAPAHTUMIEN KIRJAAMINEN JA KIRJANPITO- AINEISTO	35
KPL 2:1 Liiketapahtumat	35
KPL 2:2 Kirjanpitotilit, tililuettelo ja kirjanpidot	46
Ensimmäinen momentti	46
Toinen momentti	47
Kolmas momentti	47
KPL 2:3 Kirjaamisperusteet	48
Ensimmäinen momentti	49
Toinen momentti	52
KPL 2:4 Kirjausjärjestys ja -ajankohta	52
Ensimmäinen momentti	53
Toinen momentti	54
Kolmas momentti	54

KPL 2:5 Tosite	56
Ensimmäinen momentti	56
Toinen momentti	59
Kolmas momentti	61
Neljäs momentti	62
Viides momentti	63
KPL 2:5a Käteisenä rahana maksettu palkka	63
KPL 2:5b Liitetietotosite	63
KPL 2:6 Kirjausketju	64
KPL 2:7 Kirjanpitoaineisto	67
Ensimmäinen momentti	67
Toinen momentti	67
Kolmas momentti	69
KPL 2:7a Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista	69
KPL 2:8 Koneellisten tietovälineiden hyväksikäyttö	70
KPL 2:9 Kirjanpitoaineiston säilyttäminen	70
KPL 2:10 Kirjanpitoaineiston säilytysaika	71
Ensimmäinen momentti	72
Toinen momentti	73
Kolmas momentti	76
Neljäs momentti	77
KPL 3 luku TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS	78
KPL 3:1 Tilinpäätöksen sisältö	79
Ensimmäinen momentti	83
Toinen momentti	87
Kolmas momentti	118
KPL 3:1a Toimintakertomus	119
Ensimmäinen momentti	120
Toinen momentti	123
Kolmas momentti	124
Neljäs momentti	125

Sisällys

KPL 3:2 Oikea ja riittävä kuva	129
Ensimmäinen momentti	129
Toinen momentti	129
Kolmas momentti	131
Neljäs momentti	132
KPL 3:2a Olennaisuus yleisenä tilinpäätösperiaatteena	133
Ensimmäinen momentti	134
Toinen momentti	135
Kolmas momentti	136
KPL 3:3 Muut yleiset tilinpäätösperiaatteet	137
Ensimmäinen momentti	138
Toinen momentti	145
Kolmas momentti	145
KPL 3:4 Lasku- ja maksuperusteisuuden oikaiseminen ja täydentäminen sekä maksuperusteinen tilinpäätös	146
Ensimmäinen momentti	146
Toinen momentti	149
KPL 3:5 Kieli ja valuutta	150
KPL 3:6 Laatumisaika	152
KPL 3:7 Päiväys ja allekirjoitus	153
Ensimmäinen momentti	153
Toinen momentti	158
KPL 3:7a Vastuu tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta sekä kirjanpitoja ja aineistoja koskevasta luettelosta	158
KPL 3:8 Tasekirja	159
KPL 3:9 Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rekisteröinti	160
Ensimmäinen momentti	160
Toinen momentti	161
Kolmas momentti	162
Neljäs momentti	162
Viides momentti	163

KPL 3:10 Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistaminen	163
Ensimmäinen momentti	164
Toinen momentti	164
Kolmas momentti	164
KPL 3:11 Jäljennösten antamisvelvollisuus	165
Ensimmäinen momentti	165
Toinen momentti	166
Kolmas momentti	166
KPL 3:12 Tilintarkastusta koskevat tiedot	167
Ensimmäinen momentti	167
KPL 3:13 Tase-erittelyt ja liitetietojen erittelyt	168
Ensimmäinen momentti	168
Toinen momentti	170
Kolmas momentti	170
KPL 4 luku TILINPÄÄTÖSERIIN LIITTYVÄT MÄÄRITELMÄT	171
KPL 4:1 Liikevaihto	172
KPL 4:2 Satunnaiset tuotot ja kulut	177
KPL 4:3 Pysyvät ja vaihtuvat vastaavat	177
KPL 4:4 Vaihto-omaisuus ja rahoitusomaisuus	178
Ensimmäinen momentti	179
Toinen momentti	179
Kolmas momentti	181
KPL 4:5 Hankintameno	181
Ensimmäinen momentti	182
Toinen momentti	183
Kolmas momentti	185
Neljäs momentti	186
Viides momentti	187
KPL 4:6 Siirtosaamiset ja siirtovelat	187
Ensimmäinen momentti	188
Toinen momentti	189

Sisällys

KPL 4:7 Pitkäaikainen saaminen ja velka	191
Ensimmäinen momentti	192
Toinen momentti	192
KPL 4:8 Omat ja emoyrityksen osakkeet ja osuudet	193
KPL 5 luku ARVOSTUS- JA JAKSOTUSSÄÄNNÖKSET	195
KPL 5:1 Tuottojen, kulujen ja menetysten jaksottaminen . . .	196
KPL 5:2 Saamiset, rahoitusvarat ja velat	197
Ensimmäinen momentti	198
Toinen momentti	201
Kolmas momentti	201
KPL 5:2a Rahoitusvälineen merkitseminen käypään arvoon sekä käyvän arvon rahasto	201
KPL 5:2b Sijoituskiinteistön merkitseminen käypään arvoon	206
Ensimmäinen momentti	206
Toinen momentti	207
KPL 5:3 Ulkomaanrahan määräiset saamiset, velat ja muut sitoumukset	208
Ensimmäinen momentti	208
KPL 5:4 Tulon kirjaaminen tuotoksi valmistusasteen perusteella	209
KPL 5:5 Useana tilikautena tuloa tuottavan aineellisen omaisuuden hankintamenon jaksottaminen	213
Ensimmäinen momentti	213
Toinen momentti	217
Kolmas momentti	218
KPL 5:5a Aineettoman oikeuden hankintamenon jaksottaminen	219
Ensimmäinen momentti	220
Toinen momentti	220
Kolmas momentti	221
KPL 5:5b Rahoitusleasingsopimuksella hankitun omaisuuden merkitseminen	221
KPL 5:5c Pääomalainan merkitseminen taseeseen	223

KPL 5:6 Vaihto-omaisuuden hankintamenon jaksottaminen	226
Ensimmäinen momentti	226
Toinen momentti	228
Kolmas momentti	228
KPL 5:7 Perustamismenojen jaksottaminen	229
KPL 5:8 Tutkimus- ja kehittämismenojen jaksottaminen	229
Ensimmäinen momentti	230
Toinen momentti	232
Kolmas momentti	233
KPL 5:9 Liikkeen hankintamenon jaksottaminen	234
KPL 5:10 Pääoma-alennus ja lainan liikkeeseenlaskumenot	235
KPL 5:11 Muiden pitkävaikutteisten menojen jaksottaminen	236
KPL 5:12 Muut kuin suunnitelman mukaiset poistot	237
Ensimmäinen momentti	237
Toinen momentti	239
KPL 5:13 Arvonlennus	241
KPL 5:14 Vastaiset menot ja menetykset sekä pakollinen varaus	245
Ensimmäinen momentti	246
Toinen momentti	246
Kolmas momentti	248
Neljäs momentti	248
KPL 5:15 Verotuserusteinen varaus	249
KPL 5:16 Kulukirjauksen oikaisu	250
KPL 5:17 Arvonkorotus	251
Ensimmäinen momentti	252
Toinen momentti	256
Kolmas momentti	256
Neljäs momentti	257
KPL 5:18 Laskennalliset verovelat ja -saamiset	258
KPL 5:19 Vaihto-omaisuuden ja pysyvien vastaavien väliset siirrot	262
KPL 5:20 Oma käyttö	263

KPL 6 luku KONSERNITILINPÄÄTÖS	264
KPL 6:1 Laatimisvelvollisuus	265
Ensimmäinen momentti	267
Toinen momentti	268
Kolmas momentti	270
Neljäs momentti	271
Viides momentti	272
Kuudes momentti	272
Seitsemäs momentti	273
KPL 6:2 Konsernitilinpäätöksen sisältö ja emoyhtiön toimintakertomuksessa esitettävät tiedot konsernista	273
Ensimmäinen momentti	274
Toinen momentti	276
Kolmas momentti	277
Neljäs momentti	278
KPL 6:3 Poikkeukset tytäryrityksen tilinpäätöksen yhdistelemisvelvollisuudesta	278
Ensimmäinen momentti	279
Toinen momentti	282
KPL 6:4 Laadintaperiaatteet	283
Ensimmäinen momentti	283
Toinen momentti	283
KPL 6:5 Tytäryrityksen tilikausi ja välitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus	284
Ensimmäinen momentti	285
Toinen ja kolmas momentti	285
KPL 6:6 Ulkomaisen tytäryrityksen tilinpäätöserät	286
KPL 6:7 Konsernin sisäiset erät ja vähemmistöosuudet	288
Ensimmäinen momentti	289
Toinen ja kolmas momentti	289
Neljäs momentti	295
Viides momentti	295
KPL 6:8 Hankintamenomenetelmä	296
Ensimmäinen momentti – ensimmäinen virke	297
Toinen momentti – ensimmäinen virke	301

Toinen momentti – toinen virke	302
Kolmas momentti	302
Neljäs momentti	305
Viides momentti	306
Kuudes momentti	307
KPL 6:9 Yhdistelmämenetelmä	308
KPL 6:10 Tytäryrityksen tai emoyrityksen omistamat emoyrityksen osakkeet tai osuudet	308
KPL 6:11 Laskennalliset verovaikutukset yhdistelystä	309
KPL 6:12 Osakkuusyrittöksen tilinpäätöstietojen yhdisteleminen	310
Ensimmäinen momentti	310
Toinen momentti	312
KPL 6:13 Osakkuusyrittöksen tilinpäätöstietojen yhdisteleminen	312
Ensimmäinen momentti	314
Toinen momentti	315
Kolmas momentti	315
Neljäs momentti	316
Viides momentti	318
Kuudes momentti	318
Seitsemäs momentti	319
KPL 6:14 Osakkuusyrittöksen tiedonantovelvollisuus	321
KPL 6:15 Yhteisyrittöksen tilinpäätöstietojen yhdisteleminen	322
Ensimmäinen momentti	322
Toinen momentti	324
KPL 6:16 Osakkuusyrittöksen konsernitilinpäätös	324
KPL 6:17 Toiminnaltaan poikkeava tytäryritys	325
KPL 6:18 Rahoitusleasingosopimus	325
KPL 6:19 Yhdistelylaskelmien säilyttäminen	325
KPL 7 luku AMMATINHARJOITTAJAN KIRJANPITO	327

Sisällys

KPL 7a luku KANSAINVÄLISTEN TILINPÄÄTÖSSTANDARDIEN MUKAAN LAADITTAVA TILINPÄÄTÖS JA KONSERNITILIN- PÄÄTÖS	328
KPL 7a:1 Kansainväliset tilinpäätösstandardit	329
KPL 7a:2 Kansainvälisten tilinpäätösstandardien pakollinen soveltaminen	329
Ensimmäinen momentti	329
Toinen momentti	330
KPL 7a:3 Kansainvälisten tilinpäätösstandardien vapaaehtoinen soveltaminen	331
Ensimmäinen momentti	331
Toinen momentti	331
KPL 7a:4 Kirjanpitolain säännösten soveltaminen kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja noudattaen laadittuun tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen	332
KPL 7a:5 Täydentävät lisätiedot	332
KPL 8 luku ERINÄISET SÄÄNNÖKSET	334
KPL 8:1 Lain tarkoituksen edistäminen sekä valvonta	335
Ensimmäinen momentti	335
Toinen momentti	336
Kolmas momentti	336
KPL 8:2 Kirjanpitolautakunta	337
Ensimmäinen momentti	338
Toinen momentti	341
Kolmas momentti	344
Neljäs momentti	345
Viides momentti	345
Kuudes momentti	346
Seitsemäs momentti	346
Kahdeksas momentti	346
KPL 8:3 Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen	347
KPL 8:4 Kirjanpitorikkomus	347
Ensimmäinen momentti	348
Toinen momentti	351

KPL 8:5 Kirjanpitoa koskevat säännökset muissa laeissa . . .	351
Ensimmäinen momentti	352
Toinen ja kolmas momentti	354
KPL 8:6 Tarkemmat säännökset	354
Ensimmäinen momentti	354
Toinen momentti	355
KPL 9 luku VOIMAANTULO- JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET	356
KPL 9:1 Voimaantulo	356
Ensimmäinen momentti	357
Toinen ja kolmas momentti	357
KPL 9:2 Siirtymäsäännökset	357
Ensimmäinen momentti	358
Toinen momentti	359
Kolmas momentti	359
Neljäs momentti	359
Viides momentti	359
Kuudes momentti	359
Muutossäädösten (30.12.2004/1304) voimaantulo ja soveltaminen	360
Muutossäädösten (30.12.2015/1620) voimaantulo ja soveltaminen	364
LÄHDELUETTELO	367
LIITTEET	369
Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339	369
Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista 30.12.2015/1753 . . .	384
OIKEUSTAPAUKSET	395
ASIAHAKEMISTO	399